

# Kort verslag van de inventarisatie van de nachtvlinders van de Groenlanden (Gelderse Poort) in 2022

Maurice Franssen en Hans Groenewoud

## Inleiding

In 2022 is er door diverse organisaties een 5000-soortenjaar georganiseerd in de Gelderse Poort, dwz het gebied tussen Spijk-Lobith en Arnhem enerzijds en Nijmegen anderzijds. De auteurs van dit stuk hebben daar een bijdrage aan gegeven door naar nachtvlinders te kijken in het gebied De Groenlanden bij Ooij.

## Methode en locatie

Nachtvlinders kunnen gelokt worden met licht, stroop of feromonen. In dit onderzoek hebben wij alleen met licht gewerkt, te weten twee opstellingen met grote lampen (250 + 160 W ML, resp. 2x 250 W ML) aan weerszijden van een verticaal opgesteld laken, voorzien van grondlakens aan beide zijden. Daarnaast hebben we af en toe gewerkt met vallen met kleine lampen die verderop op of naast het pad stonden, maar die leverden weinig aanvullende informatie op. Veel nachtvlinders komen goed op licht af, maar niet alle, dus in die zin is dit onderzoek niet volledig. Bovendien hebben wij door omstandigheden niet in alle maanden van het jaar kunnen vangen waardoor we beslist een aantal soorten gemist hebben. Wij zijn 6 keer naar het gebied gegaan in de periode juni-oktober, zie de bijlage voor de exacte data. Vergunning is verleend door Staatsbosbeheer.

Wij wilden graag op een locatie staan vlakbij Nijmegen die faunistisch interessant zou zijn maar zonder grote grazers, omdat die op het licht af komen en ons werk ernstig verstoren. Helaas bleef toen alleen de Groenlanden over, ondanks dat daar al meer nachtvlinders actief bleken te zijn. We hopen dat we toch nog iets toe kunnen voegen aan wat er al bekend is. We hebben aan weerszijden van de Hezelstraat gestaan, dicht bij de straat op een dijkje, zie het kaartje hieronder.



### **Resultaten en interessante soorten**

We hebben in dit onderzoek alleen naar macro-nachtvlinders gekeken, op een enkele uitzondering na. In totaal hebben we 176 soorten gezien, wat een prima score is voor de slechts zes keer dat we het gebied in gegaan zijn. De Groenlanden is dan ook beslist een vlinderrijk terrein. Op drie van de zes avonden hebben wij meer dan 80 soorten macro-nachtvlinders op de lakens gehad, wat opmerkelijk veel is. Er zijn diverse vrij zeldzame soorten gezien [1], alsmede soorten die op de Voorlopige Rode Lijst Nachtvlinders staan [2]. Een totaaloverzicht staat in de bijlage, we lichten er hier een paar soorten uit.

De rietluipaard is wat ons betreft de topsoort van de Groenlanden. Er zijn in Gelderland maar heel weinig populaties van deze vlinder die aan riet gebonden is, maar hier zit er duidelijk een. Het zwaartepunt van de populatie ligt aan de noordzijde van de Hezelstraat. Wij stonden daar op 4 juni, met een opstelling op zo'n 20 m van de weg en een op ~50 m van de weg. De opstelling vlak bij de weg, en ook die aan de zuidkant van de weg later in het seizoen, kreeg alleen mannetjes van deze soort op het laken, terwijl de opstelling die het meest noordelijk stond ook vrouwtjes kreeg, vermoedelijk omdat die plek aan beide kanten omzoomd werd door rietland en de vrouwtjes niet zulke goede vliegers zijn. Op 4 juni zagen we in totaal 20 exemplaren van deze bijzondere vlinder. Ook andere rietsoorten zoals de gestreepte rietuil doet het hier goed, met o.a. 12 exemplaren op 4 juni.

Er zijn ook veel soorten in de Groenlanden die aan aan wilg gebonden zijn. De kleine blokspanner is een vrij zeldzame en landelijk bedreigde soort. Dit vlindertje doet het hier goed, met bijv. 10 exemplaren op 29 juni. De landelijk bedreigde heremietuil heeft hier ook een goede populatie met o.a. 9 exemplaren op 30 juli. De rups leeft van wilgen en populieren. De wilgenschorsvlinder is een soort die landelijk verbreid is maar wij zien doorgaans maar een paar exemplaren. In de Groenlanden hadden we maar liefst 23 stuks op 29 juni. Ook het kameeltje doet het hier opmerkelijk goed, met bijvoorbeeld 10 exemplaren op 30 juli.

De sporkehoutspanner is een lokale soort die strikt gebonden is aan wegedoorn. Wij zagen hier maar liefst 17 exemplaren op 29 juni. Op die avond zagen we ook een exemplaar van de vrij zeldzame en landelijk bedreigde wegedoornspanner, die ook uitsluitend op wegedoorn leeft.

De Groenlanden is ook een hele goede vliegplaats van de brummelspanner. Deze schitterende spanner is ruim verbreid in Nederland maar wordt vrij zeldzaam genoemd. Wij zien doorgaans maar een of twee exemplaren op een avond maar hier hadden we er bijvoorbeeld 7 op 30 juni. De rups leeft o.a. van bramen en frambozen.

De prachtmot is een zeldzame "micro" waarvan de rups van allerlei klaversoorten leeft. We hebben maar één exemplaar gezien van dit mooie motje maar hij zou hier goed thuis horen.

Tot slot viel het ons op dat van de gewonere soorten er ook soms veel exemplaren waren. Bijvoorbeeld van de gerande spanner, een gewoon beestje in heel Nederland, hadden we geregeld wel 20 stuks op de lakens, terwijl een stuk of 5 tegenwoordig normaal is.

### **Data opslag**

Alle data zullen doorgegeven worden aan de Vlinderstichting en via hen in de NDFF terecht komen.

### **Dankzegging**

Wij willen Vincent Sanders van de Flora- en Faunawerkgroep Gelderse Poort bedanken voor zijn bemiddeling bij het verkrijgen van een vergunning, en Thijmen van Heerde van Staatsbosbeheer voor het afgeven van de vergunning. Wij hebben enorm genoten van de vlinderrijkdom van dit gebied dus als er behoefte is aan voortzetting van de inventarisatie dan willen we daar graag aan meewerken!

### **Literatuur**

- [1] Waring P & Townsend M. 2015. Nachtvinders. De nieuwe veldgids voor België en Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- [2] Ellis, W., et al. (2013) Nachtvinders belicht: dynamisch, belangrijk, bedreigd. De Vlinderstichting, Wageningen, en Werkgroep Vlinderfaunistiek, Leiden.

Volgende bladzijden:

**Bijlage.** Soortenlijst, aantallen en waarnemingsdata

# Nachtvlinders in de Groenlanden

Maurice Franssen en Hans Groenewoud

§ = niet op soortnaam gedetermineerd

blauw = trekvlinder

locaties: N is ten noorden van de Hezelstraat, Z ten zuiden  
N: RD 190.7-430.3, Z: RD 190.7-430.2

		zeldzaamheid [1,2]	rode lijst status [3]					
			4.vi N	29.vi Z	30.vii Z	11.viii N	12.ix Z	18.x Z
<b>Pyralidae</b>	<b>Lichtmotten</b>							
Prachtmot	<i>Oncocera semirubella</i>	z				1		
<b>Crambidae</b>	<b>Grasmotten</b>							
Luipaardlichtmot	<i>Nomophila noctuella</i>					1		
<b>Wortelboorders</b>	<b>Hepialidae</b>							
Hopwortelboorder	<i>Hepialus humuli</i>	k	1					
Oranje wortelboorder	<i>Triodia sylvina</i>				1			
Slawortelboorder	<i>Pharmacis lupulina</i>	k	5					
<b>Slakrupsen</b>	<b>Limacodidae</b>							
Slakrupse	<i>Apoda limacodes</i>			2				
<b>Houtboorders</b>	<b>Cossidae</b>							
Wilgenhoutrupse	<i>Cossus cossus</i>			2				
Gestippelde houtvlinder	<i>Zeuzera pyrina</i>			2	1			
Rietluipaard	<i>Phragmataecia castaneae</i>		20	6				
<b>Spinners</b>	<b>Lasiocampidae</b>							
Rietvink	<i>Euthrix potatoria</i>				9			
<b>Pijlstaarten</b>	<b>Sphingidae</b>							
Ligusterpijlstaart	<i>Sphinx ligustri</i>			1				
Lindepijlstaart	<i>Mimas tiliae</i>		1					
Pauwoogpijlstaart	<i>Smerinthus ocellata</i>		3	4				
Populierpijlstaart	<i>Laothoe populi</i>		1		3	1		
Groot avondrood	<i>Deilephila elpenor</i>		5	4	1			
Klein avondrood	<i>Deilephila porcellus</i>	k	7		6	1		
<b>Eenstaartjes</b>	<b>Drepanidae</b>							
Braamvlinder	<i>Thyatira batis</i>		2		4	2		
Vuursteenvlinder	<i>Habrosyne pyritoides</i>		15	7	7	5	1	
Peppel-orvlinder	<i>Tethea ocularis</i>	g	1					
Berkeneenstaart	<i>Drepana falcataria</i>		2		1			
<b>Spanners</b>	<b>Geometridae</b>							
Zomervlinder	<i>Geometra papilionaria</i>							
Kleine zomervlinder	<i>Hemithea aestivaria</i>		1	18	3			
Gerande spanner	<i>Lomaspilis marginata</i>		8	20	21	21		
Drievlekspanner	<i>Stegania trimaculata</i>	vz				1		
Klaverblaadje	<i>Macaria notata</i>			2	1			
Donker klaverblaadje	<i>Macaria alternata</i>		1		2	1		
Gerimpelde spanner	<i>Macaria liturata</i>			1	1			
Klaverspanner	<i>Chiasmia clathrata</i>		3	4	17	4		
Puntige zoomspanner	<i>Epione repandaria</i>			1				
Kleine herculesspanner	<i>Cepphis advenaria</i>	k	3					
Vliervlinder	<i>Ourapteryx sambucaria</i>			7				
Herculesje	<i>Selenia dentaria</i>	g			1			
Halvemaanvlinder	<i>Selenia tetralunaria</i>			1				
Kortzuiger	<i>Crocallis elinguaris</i>			3				
Appeltak	<i>Campaea margaritaria</i>		2			2		
Rode dennenspanner	<i>Hylaea fasciaria</i>		1	1				
Witte grijsbandspanner	<i>Cabera pusaria</i>		2	2	3			
Bruine grijsbandspanner	<i>Cabera exanthemata</i>		1	4	2	8		
Witte schaduwspanner	<i>Lomographa temerata</i>		1					
Ringspikkelspanner	<i>Hypomecis punctinalis</i>		5	4				
Peper-en-zoutvlinder	<i>Biston betularia</i>	g	3	1	3			

Gewone spikkelspanner	<i>Ectropis crepuscularia</i>			1		2	
Dennenspanner	<i>Bupalus piniaria</i>			1	1		
Hagedoornvlinder	<i>Opisthograptis luteolata</i>			1		6	
Paardebloemspanner	<i>Idaeae seriata</i>				1		
Satijnstipspanner	<i>Idaeae subsericeata</i>					1	
Vlekstipspanner	<i>Idaeae dimidiata</i>						1
Schildstipspanner	<i>Idaeae biselata</i>				2	2	1
Grijze stipspanner	<i>Idaeae aversata</i>			1	1	1	
Egale stipspanner	<i>Idaeae straminata</i>		<i>k</i>	1			
Zwartstipspanner	<i>Scopula nigropunctata</i>	<i>vz</i>	<i>b</i>		2		
Bosspanner	<i>Scopula immutata</i>			2	2	7	2
Roomkleurige stipspanner	<i>Scopula floslactata</i>					1	
Lieveling	<i>Timandra comae</i>			1		1	
Kleine blokspanner	<i>Pterapherapteryx sexalata</i>	<i>vz</i>	<i>b</i>	6	10	2	2
Groene blokspanner	<i>Acasis viretata</i>					1	1
Wederikdwergspanner	<i>Anticollix sparsata</i>	<i>vz</i>			1		
Vierbandspanner	<i>Xanthorhoe ferrugata</i>					8	1
Koolbandspanner	<i>Xanthorhoe designata</i>					2	
Geogde bandspanner	<i>Xanthorhoe montanata</i>			2			
Gestreepte goudspanner	<i>Camptogramma bilineata</i>					1	
Gewone bandspanner	<i>Epirrhoe alternata</i>			7	3	4	5
Brummelspanner	<i>Mesoleuca albicillata</i>			2		7	2
Variabele spanner	<i>Hydriomena furcata</i>					3	
Oranje bruinbandspanner	<i>Cidaria fulvata</i>		<i>g</i>			1	
Blauwbandspanner	<i>Cosmorhoe ocellata</i>		<i>k</i>	3	1	2	1
Bessentakvlinder	<i>Eulithis mellinata</i>		<i>k</i>	1			
Gele agaatspanner	<i>Gandaritis pyraliata</i>					4	
Marmerspanner	<i>Ecliptopera silaceata</i>					1	3
Papegaaitje	<i>Chloroclysta siterata</i>						
Schimmelspanner	<i>Dysstroma truncata</i>			11			
Kleine groenbandspanner	<i>Colostygia pectinataria</i>			8			
	<i>Epirrita sp. §</i>						2
Kleine wegedoornspanner	<i>Philereme vetulata</i>					17	
Wegedoornspanner	<i>Philereme transversata</i>	<i>vz</i>	<i>b</i>		1		
Hennepnetelspanner	<i>Perizoma alchemillata</i>					2	4
Zwartkamdwergspanner	<i>Gymnoscelis rufifasciata</i>					1	1
V-dwergspanner	<i>Chloroclystis v-ata</i>					1	1
Groene dwergspanner	<i>Pasiphila rectangulata</i>			2	2		
Wilgendwergspanner	<i>Eupithecia tenuiata</i>		<i>k</i>		1		
Zwartvlekdwergspanner	<i>Eupithecia centaureata</i>					1	
Dwergspanner onbepaald	<i>Eupithecia sp.</i>						1
<b>Tandvlinders</b>		<b>Notodontidae</b>					
Eikenprocessierups	<i>Thaumetopoea processionea</i>					8	4
Witte hermelijnvlinder	<i>Cerura erminea</i>	<i>vz</i>		1			
Kleine hermelijnvlinder	<i>Furcula furcula</i>					4	2
Dromedaris	<i>Notodonta dromedarius</i>					2	
Kameeltje	<i>Notodonta ziczac</i>		<i>g</i>	4	2	11	3
Brandvlerkvlinder	<i>Pheosia tremula</i>			3	1	3	1
Snuitvlinder	<i>Pterostoma palpina</i>		<i>g</i>	4	2	1	
Populierentandvlinder	<i>Gluphisia crenata</i>			2	1		
Bruine wapendrager	<i>Clostera curtula</i>					1	
<b>Visstaartjes</b>		<b>Nolidae</b>					
Kleine groenuil	<i>Earias clorana</i>					1	4
<b>Spinneruilen</b>		<b>Erebidae</b>					
Roesje	<i>Scoliopteryx libatrix</i>					1	1
Stro-uiltje	<i>Rivula sericealis</i>			5		7	5
Bruine snuituil	<i>Hypena proboscidalis</i>			10	6	3	3
Satijnvlinder	<i>Leucoma salicis</i>		<i>k</i>	6			
Plakker	<i>Lymantria dispar</i>					5	
Meriansborstel	<i>Calliteara pudibunda</i>			2			
Grote beer	<i>Arctia caja</i>		<i>g</i>			1	
Witte tijger	<i>Spilosoma lubricipeda</i>		<i>k</i>	13	3		
Sneeuwbeer	<i>Spilosoma urticae</i>		<i>k</i>	1			
Gele tijger	<i>Spilosoma lutea</i>			1	1		
Kleine beer	<i>Phragmatobia fuliginosa</i>					3	4
St. Jakobsvlinder	<i>Tyria jacobaeae</i>			1			2
Rondvleugelbeertje	<i>Thumatha senex</i>					4	
Zwart beertje	<i>Atolmis rubricollis</i>			13	3		
Geel beertje	<i>Eilema sororcula</i>			2			

Stippelsnuituil	<i>Macrochilo cribrumalis</i>			4				
Schaduwsnuituil	<i>Herminia tarsicrinalis</i>			6				
Boogsnuituil	<i>Herminia grisealis</i>				4	5		
Paddenstoeluil	<i>Parascotia fuliginaria</i>	vz	k		1	1		
Bruine sikkeluil	<i>Laspeyria flexula</i>			4	3	5	3	5
<b>Uilen</b>	<b>Noctuidae</b>							
Koperuil	<i>Diachrysia chrysitis</i>			2	1	1		
Gamma-uil	<i>Autographa gamma</i>					2		
Goudvenstertje	<i>Plusia festucae</i>					1		
Donkere marmeruil	<i>Deltote pygarga</i>			4	9			
Zilverstreep	<i>Deltote bankiana</i>			5	3	3		
Psi-uil/drietand	<i>Acronicta psi/tridens</i> §		k			3		
Zuringuil	<i>Acronicta rumicis</i>			1				
Bont schaapje	<i>Acronicta aceris</i>		k	1				
Schilddrager	<i>Acronicta megacephala</i>			1	1			
Schedeldrager	<i>Craniophora ligustri</i>			1		2	1	
Piramidevlinder	<i>Amphipyra pyramidea</i>					1		
(Schijn-)piramidevlinder	<i>Amphipyra pyramidea/berbera</i>							2
Meidoornuil	<i>Allophyes oxyacanthae</i>							3
Donkergroene korstmosuil	<i>Cryphia algae</i>					2		
Gewone stofuil	<i>Hoplodrina octogenaria</i>				1			
Zuidelijke stofuil	<i>Hoplodrina ambigua</i>						1	
Meldevlinder	<i>Trachea atriplicis</i>			1				
Zwart weeskind	<i>Mormo maura</i>		(vz)		1			
Agaatvlinder	<i>Phlogophora meticulosa</i>		g	2		1	1	
Leervlek	<i>Euplexia lucipara</i>				2			
Gele lis-boorder	<i>Helotropha leucostigma</i>		k			2		
Goudgele boorder	<i>Gortyna flavago</i>		k					1
Aardappelstengelboorder	<i>Hydraecia micacea</i>					3	1	
Herfst-rietboorder	<i>Rhizedra lutosa</i>							7
Egale rietboorder	<i>Arenostola phragmitidis</i>				4	1		
Gestippelde rietboorder	<i>Lenisa geminipuncta</i>		k			1		
Gele duinrietboorder	<i>Photedes fluxa</i>		b		1			
Egelskopboorder	<i>Globia sparganii</i>		k			1		
Rietgrasuil	<i>Apamea unanimitis</i>		k	1				
Kweekgrasuil	<i>Apamea sordens</i>		g	1				
Graswortelvlinder	<i>Apamea monoglypha</i>			1				
Moeras-grasuil	<i>Lateroligia ophiogramma</i>				13	2		
§	<i>Mesapamea sp.</i> §					8	3	
Zandhalmuiltje	<i>Mesoligia furuncula</i>				1	17	7	
Donker halmuiltje	<i>Oligia latruncula</i>			1				
Gelobd/donker halmuiltje	<i>Oligia sp.</i>			4				
Oranjegeel halmuiltje	<i>Oligia fasciuncula</i>			1	1			
Wilgenschorsuil	<i>Apterogenum ypsilon</i>				23			
Gewone gouduil	<i>Cirrhia icteritia</i>							1
Variabele herfstuil	<i>Agrochola lychnidis</i>		b					3
Geelbruine herfstuil	<i>Agrochola macilenta</i>							1
Wachtervlinder	<i>Eupsilia transversa</i>							1
Heremietuil	<i>Ipimorpha retusa</i>		b		2	9	3	
Hyena	<i>Cosmia trapezina</i>				4	1		
Maanuiltje	<i>Cosmia pyralina</i>		k		4			
Eikenuiltje	<i>Dryobotodes eremita</i>							1
Groente-uil	<i>Lacanobia oleracea</i>			1	7	5	2	
Perzikkruiduil	<i>Melanchra persicariae</i>				1			
Bleke grasuil	<i>Mythimna pallens</i>			3		6	4	
Stompvleugelgrasuil	<i>Mythimna impura</i>			1	3	1		
Witstipgrasuil	<i>Mythimna albipuncta</i>			1		3	2	1
Gestreepte rietuil	<i>Leucania obsoleta</i>		k	12	6			3
Gewone worteluil	<i>Agrotis exclamationis</i>			7	1			
Gewone velduil	<i>Agrotis segetum</i>					1		
Putta-uil	<i>Agrotis puta</i>					2		
Grote worteluil	<i>Agrotis ipsilon</i>			1				
Houtspaander	<i>Axylia putris</i>			16	19	19	8	1
Haarbos	<i>Ochropleura plecta</i>			2	3	6	2	
Gewone breedvleugeluil	<i>Diarsia rubi</i>		g	3		1	2	
Huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>			1	2	5	1	5
Breedbandhuismoeder	<i>Noctua fimbriata</i>				2	1		1
Volgeling	<i>Noctua comes</i>				4			
Kleine/open-breedbandhuism.	<i>Noctua janthe/janthina</i>					5	1	2
Vierkantvlekuil	<i>Xestia xanthographa</i>							9
Zwarte-c-uil	<i>Xestia c-nigrum</i>			8	1	4	5	3

Driehoekuil

*Xestia triangulum*

| 1

Totaal 176 soorten nachtvlinders

| 82 84 86 50 16 9

waarvan 3 soorten trekvlinders die hier niet kunnen overwinteren

**Literatuur:**

[1] Waring P & Townsend M. 2015. Nachtvlinders. De nieuwe veldgids voor België en Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

    vz: vrij zeldzaam, z: zeldzaam, zz: zeer zeldzaam, l: lokaal

[2] [microlepidoptera.nl](http://microlepidoptera.nl)

[3] Ellis, W., et al. (2013) Nachtvlinders belicht: dynamisch, belangrijk, bedreigd. De Vlinderstichting, Wageningen, en Werkgroep Vlinderfaunistiek, Leiden.

    g: gevoelig, k: kwetsbaar, b: bedreigd, eb: ernstig bedreigd